

Література:

1. Балагура О. Змістовні та технологічні особливості виховання духовної культури студентів вищих навчальних закладів / О. Балагура // Освіта і управління. — 2011. — № 2/3. — С. 180-182.
2. Діуліна В. В. Освіта: роль і тенденції розвитку в сучасному світі / В. В. Діуліна // Теорія та практика державного управління. — 2007. — Вип. 2. — С. 225-331.
3. Левицька О. Л. Моральний розвиток особи / О.Л. Левицька. — К.: Наукова думка, 1990. — 297 с.
4. Лукач О. М. До проблеми морально-духовного виховання особистості / О. М. Лукач // Нова педагогічна думка. — 2007. — № 1. — С. 105-108.
5. Психологічні особливості формування духовно-моральних цінностей гімназистів як чинники розвитку особистості // Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. акад. С. Д. Максименка / В. В. Іванченко. — 2007. Вип. 33. С. 71-80.
6. Соколова Н. Нравственная культура как нравственно-ценностный аспект человеческой деятельности // Вопросы нравственной культуры: тезисы симпозиума / Н. Соколова. — Вильнюс: АН Литовской ССР, 1981. — С. 98-101.
7. Сухомлинська О. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи // Шлях освіти. — 1996. — № 1. — С. 24-27.
8. Химченко О. М. Роль культурних цінностей у процесі розвитку студентської молоді / О. М. Химченко // Наука. Релігія. Суспільство. — 2004. — № 4. — С. 217-220.
9. Яресько К. Взаємозв'язок культури і пізнавальної діяльності суб'єкта / К. Яресько // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. Серія: педагогіка. — Тернопіль, 2000. — Вип. 10. — С. 27-32.

У статті розглядається сутність та зміст поняття «моральна культура», як філософська та психолого-педагогічна категорія.

Ключові слова: мораль, моральна культура, моральний розвиток, моральність, моральне виховання, загальнолюдські цінності.

В статье рассматривается сущность и содержание понятия «нравственная культура», как философской и психолого-педагогической категории.

Ключевые слова: мораль, нравственная культура, нравственное развитие, нравственность, нравственное воспитание, общечеловеческие ценности.

This paper deals with the nature and the concept of «moral culture» as a philosophical, psychological and pedagogical category.

Keywords: morality and moral culture, moral development, ethics, moral education, human values.

УДК 371.124:91.001.76 (045)

А.Г. Закревська, І.М. Паламарчук
М. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ століття виявилась глибока залежність майбутнього нашої цивілізації від здібностей та якостей особистості, сформованих у процесі навчання. Навчальний процес нині має бути орієнтований на особистість учня і враховувати його індивідуальні особливості та здібності. У зв'язку з цим зрозуміло, що в основній школі назріла необхідність в адаптації вчителів до нових умов роботи.

Використання новітніх технологій у сучасному суспільстві стає необхідним практично в будь-якій сфері діяльності людини. Оволодіння різними навичками в межах цих технологій ще за шкільною партою багато в чому визначає успішність майбутньої професійної підготовки теперішніх учнів. Вона буде набагато ефективнішою, якщо відбуватиметься на уроках з різних предметів, зокрема на уроках трудового навчання. Це сприятиме розвитку вмінь і навичок застосовувати набуті на уроках знання на практиці та в реальному житті. Однак цей підхід

висуває нові вимоги до підготовки вчителя-предметника, ставить перед ним нові проблеми, змушує освоювати нову техніку й створювати нові методики викладання, засновані на використанні сучасних інформаційних технологій [1].

Аналіз попередніх досліджень. Питання удосконалення змісту й методики трудового навчання досліджували А. Вихрущ, І. Волощук, Р. Гуревич, В. Гусев, В. Дідух, Р. Захарченко, Г. Левченко, С. Лісова, Н. Ничкало, В. Сидоренко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та ін.

Досліджують питання запровадження в навчальний процес інформаційних технологій навчання В. Биков, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, О. Полат, Ю. Рамський, Ю. Горошко, М. Головань, Н. Морзе, О. Жильцов, Ю. Жук, Т. Олійник, Є. Смирнова, Т. Чепрасова та ін.

Використання комп'ютерної техніки в трудовому та професійному навчанні знайшло відображення у дослідженнях Р. Гуревича, О. Коптелова, М. Корнеєва, Н. Красовської, Т. Окуневої та ін.

Мета статті — розкрити дидактичних властивостей основних типів інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Зараз усе гостріше постає проблема вдосконалення форм організації процесу навчання, створення умов для розвитку та самореалізації особистості у процесі навчання. Залишаючись у межах класно-урочної системи можна підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку учнів, забезпечити оволодіння ними навичками саморозвитку, використовуючи сучасні інноваційні технології, зокрема технології інтерактивного навчання, перетворюючи традиційний урок на інтерактивний.

Звертаючись до джерел виникнення поняття «технологія», то ми повинні зафіксувати, що воно походить від двох грецьких слів: *tehne* — мистецтво, майстерність і *logos* — слово, навчання. Технологія вказує на конкретні способи і засоби здійснення професійної діяльності та, з іншого боку, на результати. Ступінь досягнення поставленої мети за допомогою зазначених засобів і дій характеризує майстерність педагога. Отже, технологія — це форма реалізації людського інтелекту, сфокусованого на розв'язанні суттєвих проблем буття. У словниках іншомовних слів: технологія — «сукупність знань про способи й засоби здійснення виробничих процесів» [1]. За допомогою технології інтелектуальна інформація перекладається на мову практичних рішень. Тобто технологія — це способи діяльності й те, як особистість задіяна в цій технології [1]. У документах ЮНЕСКО технологія навчання розглядається як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодій, що мають своїм завданням оптимізацію форм освіти [5]. Усі інноваційні технології в освіті покликані зробити навчальний процес повністю керованим, тому доцільно виділити загальні правила й принципи технологій навчання: принцип педагогічної доцільності, що сформулював ще А. Макаренко: жодна дія педагога не повинна бути осторонь від запланованих цілей; взаємозв'язок викладання й навчання. К. Ушинський головним завданням учителя вважав перетворення діяльності учня на його самостійну діяльність; необхідність тематичного планування (яке включає стислу характеристику кінцевих результатів); організація контролю на кожному етапі навчальної діяльності учнів; стимулювання творчої діяльності учнів, орієнтація на учня, який не тільки знає, а й уміє; різноманітність форм і методів навчання, недопущення універсалізації певних засобів і форм.

Наприкінці 90-х років XX століття в педагогічній літературі з'явився новий термін — «інноваційна технологія». Термін «інновація» означає внесення в навчальний процес нового, що покращує діючу систему освіти. Інноваційна освітня технологія — сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою; добір операційних дій педагога з учнем, у результаті яких суттєво покращується мотивація учнів до навчального процесу. Зміст освіти переорієнтовується на заняття, що мають виховувати загальнолюдські цінності, орієнтують учня на звернення до навколишнього світу й до себе, на дбайливе ставлення до всього, що його оточує, на творчий пошук, саморозвиток, уміння шукати й знаходити своє

місце в житті, бачити красу світу та людей. Звичайно, міцні знання необхідні, але важливо, щоб ці знання не стали самоціллю, а перетворювалися на засіб розвитку особистості, створили передумови до вдосконалення здібностей. Одним із пріоритетних векторів розвитку освіти є впровадження інновацій, інформаційних технологій у навчально-виховний процес [6].

Інформаційні технології навчання надають доступ учням до нетрадиційних джерел інформації, створюють можливості для творчої діяльності, формування професійних навичок, можливість реалізувати нові форми та методи навчання, тобто це цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечує високу швидкість обробки даних, ефективний пошук інформації, розповсюдження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [3].

Інформаційна технологія в навчально-виховному процесі — це поєднання традиційних технологій навчання і технологій інформатики, які розширюють можливості учнів щодо якісного формування системи знань, умінь і навичок, їх застосування у практичній діяльності, сприяють розвитку інтелектуальних здібностей, навичок самонавчання, створюють сприятливі умови для навчальної діяльності учнів і вчителя [5].

У мережі Інтернет є багато програмних продуктів, які вчитель-предметник може використати під час проведення уроків із застосуванням нових інформаційних технологій. Подібні уроки дозволяють підвищити інтерес до вивчення предмета, активізувати їх пізнавальну діяльність, сприяють формуванню наукового світогляду. Однією з беззаперечних переваг засобів мультимедіа є можливість розроблення на їх основі інтерактивних комп'ютерних презентацій з трудового навчання. Презентація — це набір, послідовно змінюваних сторінок-слайдів, на кожній з яких можна розмістити будь-який текст, малюнки, схеми, відео-, аудіо-фрагменти, анімацію, використовуючи при цьому різні елементи оформлення. Вони не вимагають особливої підготовки вчителів й учнів та активно залучають останніх до співпраці.

Проведення уроків при комплексному застосуванні традиційних та мультимедійних технологій забезпечує набуття учнями не тільки ґрунтовних та міцних знань, а й умінь розвивати інтелектуальні, творчі здібності, самостійно набувати нових знань та працювати з різними джерелами інформації.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання дозволяють забезпечити глибину вивчення матеріалу. Учні опановують усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка). Змінюється й роль учнів: вони стають активними, приймають важливі рішення. Проте кожна інтерактивна вправа потребує попереднього розгляду й навчання учнів для її проведення [5].

Проектна технологія — це інноваційна форма організації освітнього середовища, в основі якої лежить комплексний характер діяльності тимчасового колективу фахівців в умовах активної взаємодії з навколишнім середовищем. Це сукупність певних дій, документів, текстів, призначених для створення реального об'єкта, предмета, різного роду теоретичного чи практичного продукту [1; 5; 7]. Технологічний концепт проектних технологій орієнтує на дієвий спосіб здобуття нових знань у контексті конкретної ситуації та їх використання на практиці. В основі методу проектів лежить розвиток учнівських пізнавальних навичок, умінь самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення, формування навичок мислення високого рівня. Сутність цього методу полягає в стимулюванні інтересу учнів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань, і шляхом проектної діяльності, котра передбачає рішення цієї проблеми, показати практичне застосування набутих знань.

В основі технології проблемного навчання — створення вчителем проблемної ситуації з метою організації самостійної пошукової діяльності школярів із розв'язання навчальних

проблем, у процесі якої формується нове знання, уміння, навички та розвиваються здібності дитини, активність, зацікавленість, ерудиція, творче мислення та інші особистісно значущі якості. Проблемна ситуація — це ситуація, яка виникає внаслідок такої організації вчителем взаємодії учня з об'єктом пізнання, яка допомагає виявити пізнавальне протиріччя. Проблемна ситуація характеризується інтелектуальним утрудненням і потребою розв'язувати його.

Створювати проблемні ситуації на уроках можна різними способами:

- зіткнення школяра з фактами, які вимагають теоретичного пояснення;
- спонукання учнів до аналізу зовнішніх суперечливих фактів;
- спонукання школярів до вибору із суперечливих фактів, висловлювань тих, які вони вважають правильними, і обґрунтування свого вибору;
- спонукання до самостійного порівняння, зіставлення фактів;
- спонукання до висування гіпотез, формулювання висновків та їх перевірки.

Висновки. Використання різноманітних освітніх технологій є результатом творчого підходу вчителя до справи. Педагогам треба розвивати дитину як неповторну індивідуальність, формувати в неї творчий потенціал, прагнення до самостійної пізнавальної діяльності. Проблема використання інноваційних технологій навчання особливо актуальна на уроках трудового навчання, бо сучасний стан науки та техніки як основи технологій вимагає постійного вдосконалення форм і методів навчання.

Література:

1. Андреева В.М. Настільна книга педагога / В. М. Андреева, В. В. Григораш. — Х.: Основа, 2006. — 352 с.
2. Мельник Л.С. Формування ключових компетентностей методами інтерактивного навчання / Л. С. Мельник // Фізика в школах України. — 2008. — №5. — 32 с.
3. Наволокова Н.П. Практична педагогіка для вчителя / Н.П. Наволокова, В.М. Андреева. — Х.: Основа, 2009. — 120 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. — 2002. — № 33. — С. 4-6.
5. Садкіна В.І. 101 цікава педагогічна ідея / В.І. Садкіна. — Х.: Основа, 2009. — 88 с.
6. Цодікова С.О. Сучасні технології навчання на уроках / С. О. Цодікова // Інтернетресурси.
7. Шарко В. Д. Сучасний урок. В.Д. Шарко. — К.: 2006. — 224 с.

У статті аналізується структура і зміст поняття «інноваційні технології навчання». Розглянуто дидактичні властивості інформаційних технологій, проектної технології та технології проблемного навчання.

Ключові слова: інновації, інноваційні технології навчання, інформаційні технології.

В статье анализируется структура и содержание понятия «инновационные технологии обучения». Рассмотрены дидактические свойства информационных технологий, проектной технологии и технологии проблемного обучения.

Ключевые слова: инновации, инновационные технологии обучения, информационные технологии.

This paper analyzes the structure and content of the concept of «innovative learning technologies.» Considered didactic characteristics of information technology, design technology and problem-based learning technologies.

Keywords: innovations, innovative technologies of educating, information technologies.